

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ב, 2012
מספר השאלון: 220,022115

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משרד הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	–	פרק ראשון	–	(30x1)	–	30 נקודות
		פרק שני		(30x1)		30 נקודות
חלק II	–	פרק שלישי <u>א</u> ן פרק רביעי	–	(20x2)	–	40 נקודות
		נבחנים אקסטרניים יענו רק				
		על פרק שלישי – בית שני.				
		סה"כ				100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות.

המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

40 נקודות $(13\frac{1}{3} \times 3)$

ג. חומה עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת מהפרק הראשון, ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. תנועות לאומיות באירופה במאה ה-19

קרא את הקטע שלפניך שכתב מנהיג של אחת התנועות הלאומיות באירופה, וענה על שני הסעיפים

א-ב שאחרי.

מתנועתנו הלאומית באה לידי ביטוי אחוות כל בני העם, המשוכנעים שהייעוד שלנו הוא להיות אומה המסוגלת להגיע לכך בכוחות עצמה, אומה שהיא ברית אחת של מחשבה ומעשה, חופשית, בעלת שוויון אזרחי, אחת ומאוחדת, בלתי תלויה ועצמאית. האמצעים שהתנועה מתכוונת להשתמש בהם כדי להשיג את מטרותיה הם היגיון ומאבק. בשני אמצעים אלה יש להשתמש כאחד, והם צריכים להיות מתואמים ביניהם. צבעי הדגל של התנועה הלאומית שלנו הם לבן, אדום וירוק, וסממנה – חירות, שוויון ואנושיות מצד אחד, ואחדות ואי-תלות מצד שני.

(מעובד על פי ג' מציני, "איטליה הצעירה", 1832, בתוך מ' זיו ו'ש' אטינגר, דברי הימים, תל אביב, 1987, כרך ג', חלק ב', עמ' 157-158)

שים לב: בשאלה זו אין לכתוב על התנועה הציונית.

א. על פי הקטע, הצג שתי מטרות של תנועות לאומיות, והסבר את שתי דרכי הפעולה,

המוזכרות בקטע, להשגת המטרות. (15 נקודות)

ב. בחר באחת מדרכי הפעולה שהסברת בסעיף א, והדגם אותה בפעילות של התנועה הלאומית שלמדת עליה.

הצג גורם אחד שעייב את השגת המטרות של תנועה זו.

(15 נקודות)

2. פועלו של בנימין זאב הרצל

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הרצל היה הראשון שעורר את דעת הקהל העולמית בעניין הפתרון הלאומי לשאלת היהודים.

במשימה זו עמד הרצל כמעט יחיד ובודד – מאחוריו לא היו תנועה או ארגון, לא ממון ולא השפעה. היו שקיבלו אותו באהבה, אחרים ביקרוהו בפומבי או מאחורי גבו. אך אלה ואלה היו חייבים להכיר בכך כי מאז הופעתו המטאורית של הרצל, השתנתה לבלי הכר דמותה של הציונות. לא רק שנוסד ארגון, אלא שהציונות פרצה מפינה השוכה אל אור הזרקורים. בכך גילה הרצל את מה שעתיך להיות כלי הנשק היעיל ביותר של החלש שהוא חסר עוצמה מדינית ואין צבא עומד לפקודתו – דעת הקהל.

(מעובד על פי ש' אבינרי, הרעיון הציוני לגווניו, תל אביב, 1980, עמ' 105-108)

א. על פי הקטע, הצג שלושה קשיים שעמדו בפני הרצל בפועלו למען הרעיון הציוני.

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר שניים מההישגים של הרצל.

(15 נקודות)

ב. הצג את המשא ומתן לקבלת הצ'רטר, שניהל הרצל עם השלטון העות'מני.

הדגם אחד מהקשיים שהצגת בסעיף א כפי שהוא בא לידי ביטוי במשא ומתן זה.

(15 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. התנועה הציונית והתנועות הלאומיות באירופה

א. הסבר גורם אחד שסייע גם לצמיחת התנועות הלאומיות באירופה וגם לצמיחת התנועה הציונית.

הסבר גורם אחד-שהביא לצמיחת התנועה הציונית בלבד.
(14 נקודות)

ב. הצג שתי פעולות של התנועה הציונית בגולה בתחום החינוך והתרבות, והסבר במה תרמה אחת מהפעולות שהצגת לחיזוק התנדעה הלאומית. (16 נקודות)

4. היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה

א. בזמן מלחמת העולם הראשונה הנהיג השלטון העות'מני מדיניות-שפגעה בעשייה הציונית בארץ-ישראל.

הסבר מדוע הוא פעל כך, והצג שלושה צעדים שנקט במסגרת מדיניות-זו. (16 נקודות)

ב. הסבר מדוע הוקם ארגון "ל"י, והצג שתי דרכי פעולה של ארגון זה. (14 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).

במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות (שאלות 14-18), המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
תלמידים ובוגרים אינטרניים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
 פרק הביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).
נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. ההלניזם והחברה ביהודה

א. הסבר שני מניעים של יהודים לאימוץ התרבות ההלניסטית.

הדגם את השפעת התרבות ההלניסטית על אחד מהאישים שלמדת עליהם.

(12 נקודות)

ב. הסבר מדוע התנגדו החסידים לתהליך ההתייוונות, והצג אחת מפעולותיהם.

(8 נקודות)

6. גזרות אנטיוכוס

א. הצג את גזרות הדת שהטיל אנטיוכוס על היהודים, והסבר מדוע הן היו צעד חריג.

(10 נקודות)

ב. לאחר שבוטלו גזרות אנטיוכוס, התעורר ויכוח בשאלת המשך הלחימה.

הסבר את העמדה של כל אחד מהצדדים בוויכוח זה. (10 נקודות)

7. מירושלים ליבנה

א. הצג את תוצאות המרד ברומאים בשניים מהתחומים: כלכלי, דמוגרפי, חברתי.

(8 נקודות)

ב. הצג שני מנהגים באורח החיים היהודי, שקיומם הופסק בגלל חורבן בית המקדש.

הסבר שתי פעולות של מנהיגי המרכז ביבנה, שמטרתן לעצב חיים יהודיים ללא מקדש.

(12 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטרניים בלבד.

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד אב פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. צמיחת ערים באירופה הנוצרית ובעולם המוסלמי

א. הסבר שניים מהגורמים שסייעו לצמיחת ערים בעולם המוסלמי.

הצג דפוס הקמה אחד של עיר מוסלמית.

(10 נקודות)

ב. הסבר שלושה גורמים לצמיחת ערים באירופה הנוצרית. (10 נקודות)

9. המעמדות בעיר המוסלמית — בגדד

א. הצג שתי הגבלות ושתי זכויות של העבדים בעיר המוסלמית. (10 נקודות)

ב. הצג את מעמד הנשים על פי הקוראן, והסבר מה היה מעמדן בחיי היום-יום בעיר המוסלמית.

(10 נקודות)

10. ההנהגה היהודית בעולם המוסלמי

א. הצג שני תפקידים של הגאונים בח'ליפות המוסלמית, והסבר כיצד פעילותם מבטאת את

האוטונומיה של הקהילה היהודית בח'ליפות המוסלמית. (10 נקודות)

ב. הצג שתי פעולות של רב סעדיה גאון, והסבר את ההשפעה של פעילותו על היהודים

בעולם המוסלמי. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. צמיחת ערים באירופה הנוצרית ובעולם המוסלמי

א. הסבר שניים מהגורמים שסייעו לצמיחת ערים בעולם המוסלמי.

הצג דפוס הקמה אחד של עיר מוסלמית.

(10 נקודות)

ב. הסבר שלושה גורמים לצמיחת ערים באירופה הנוצרית. (10 נקודות)

12. המעמדות בעיר הנוצרית

א. הסבר את המושג "אזרח חופשי", והצג את המעמד של הנשים בעיר באירופה הנוצרית.

(10 נקודות)

ב. "מרה המעמדות" (1547) — הצג את ההתרחשות, והסבר במה עיכב מנדזה את

התפתחות פראג. (10 נקודות)

13. ההנהגה היהודית בעיר הנוצרית

א. הצג שתי תקנות של "הקהל" (ההנהגה היהודית), והסבר במה סמכות "הקהל" לתקן

תקנות מבטאת את האוטונומיה של הקהילה היהודית באירופה הנוצרית. (10 נקודות)

ב. הסבר את הביקורת של המהר"ל מפראג על החינוך בימיו, והצג שינוי אחד שהציע בתחום זה.

(10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!

שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
מבחן מותאם.
(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא לאומיות. ענה על שלוש מהשאלות האלה.

(לכל שאלה – $1\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הצג שני מאפיינים של תופעת הלאומיות המודרנית.
15. הסבר את הבעיה של העם היהודי בגולה ואת פתרונה, על פי ספרו של הרצל "מדינת היהודים".
16. הצג שני טיעונים של התומכים בהצעת אוגנדה, ושני טיעונים של המתנגדים לה.
17. במלחמת העולם הראשונה החליטה התנועה הציונית לנקוט עמדה ניטרלית. הסבר שני שיקולים שהשפיעו על החלטה זו.
18. מדוע הוקם "הוועד להקלת המשבר"? הצג שתיים מפעולותיו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך